

Deregulering van duurzaamheid. Herziening van de CSDDD en CSRD

Ondernemingsrecht 2026/33

1. Inleiding

Circa een jaar na de publicatie van het eerste omnibuspakket van de Europese Commissie (hierna: de Commissie) – het Vereenvoudigingspakket Omnibus I (hierna: Omnibus)¹ – zijn de inhoudelijke wijzigingen van de *Corporate Sustainability Due Diligence Directive*² (hierna: CSDDD) en de *Corporate Sustainability Reporting Directive*³ (hierna: CSRD) definitief. Op 26 februari 2026 is Richtlijn (EU) 2026/470 gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie (hierna: Herzieningsrichtlijn).⁴

Vorig jaar gaven wij in dit tijdschrift een overzicht van de voornaamste voorgestelde wijzigingen van de CSDDD en CSRD in het voorstel van de Commissie voor (onder meer) de Herzieningsrichtlijn (hierna: Commissievoorstel).⁵ In deze bijdrage beschrijven wij op hoofdlijnen de definitieve wijzigingen.⁶ Hiertoe staan wij allereerst stil bij de ontwikkelingen na publicatie van de Omnibus (paragraaf 2). Vervolgens bespreken wij de wijzigingen van de CSDDD (paragraaf 3) en de CSRD (paragraaf 4). Wij sluiten af met een korte blik vooruit (paragraaf 5).

2. Korte terugblik: ontwikkelingen na publicatie van de Omnibus

Op 26 februari 2025 publiceerde de Commissie als onderdeel van de Omnibus twee richtlijnvoorstellen ter vereenvoudiging van de CSDDD en CSRD. Het eerste voorstel betrof een richtlijn waarmee uitsluitend de uitgestelde toepassing van de rapportage- en *due-diligence*-verplichtingen werd geregeld (hierna: stop-de-klok-richtlijn).⁷ Het tweede voorstel betrof een richtlijn met inhoudelijke wijzigingen van de CSDDD en CSRD (de Herzieningsrichtlijn).⁸ Met deze voorstellen beoogde de Commissie de duurzaamheidsregelgeving te vereenvoudigen, administratieve lasten te beperken en de Europese concurrentiekracht te versterken.⁹

De stop-de-klok-richtlijn trad reeds op 17 april 2025 in werking.¹⁰ Na een roerig wetgevingstraject¹¹ bereikten het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie op 10 december 2025 een voorlopig politiek akkoord over de voorgestelde Herzieningsrichtlijn. Nadat het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie de definitieve tekst op 16 december 2025, respectievelijk 24 februari 2026 hebben aangenomen, is de Herzieningsrichtlijn op 26 februari 2026 gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie en op 18 maart 2026 in werking getreden. Lidstaten krijgen tot 19 maart 2027 de tijd om de wijzigingen van de CSRD te implementeren in nationale wet- en regelgeving. De gewijzigde CSDDD dient uiterlijk op 26 juli 2028 te zijn geïmplementeerd.¹²

De Herzieningsrichtlijn kijkt op een aantal cruciale punten af van het initiële Commissievoorstel. Hieronder bespreken wij de belangrijkste wijzigingen.

3. Corporate Sustainability Due Diligence Directive

De CSDDD is op 25 juli 2024 in werking getreden. De richtlijn verplicht ondernemingen tot passende zorgvuldigheid (*due-diligence*-verplichting). Deze verplichting houdt in dat ondernemingen negatieve milieueffecten en negatieve effecten op mensenrechten van hun eigen activiteiten, die van hun dochters en die van hun zakenpartners in de activiteitenketen moeten vaststellen, voorkomen, beperken en zo nodig herstellen.

1 De Omnibus en de verschillende voorstellen die daarvan deel uitmaken zijn te raadplegen via: https://commission.europa.eu/publications/omnibus-i_en.

2 Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859 (*PbEU L*, 2024/1760).

3 Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (*PbEU L* 2022, L 322).

4 Richtlijn (EU) 2026/470 van het Europees Parlement en de Raad van 24 februari 2026 tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven (*PbEU L*, 2026/470).

5 L.K. van Dijk & T. Salemink, 'Deregulering van duurzaamheid? Europese Commissie publiceert Omnibusvoorstel', *Ondernemingsrecht* 2025/25 (hierna: Van Dijk & Salemink 2025).

6 Wij beogen geen compleet overzicht te geven van de wijzigingen.

7 Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen, COM(2025) 80 final.

8 Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven, COM(2025) 81 final.

9 Zie nader Van Dijk & Salemink 2025, par. 2.

10 Richtlijn (EU) 2025/794 van het Europees Parlement en de Raad van 14 april 2025 tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen (*PbEU L*, 2025/794). Zie over de stop-de-klok-richtlijn nader Van Dijk & Salemink 2025, par. 4, en over de inwerkingtreding: L.K. van Dijk, 'Omnibus-ontwikkelingen: aanpassing van de CSRD en eerste stappen herziening van ESRS', *Ondernemingsrecht* 2025/82, par. 2 (hierna: Van Dijk 2025).

11 Zie hierover in meer detail Van Dijk 2025, par. 3.

12 Zie nader par. 3.6.

De Herzieningsrichtlijn wijzigt de CSDDD op een groot aantal wezenlijke punten. Een deel van de wijzigingen stemt overeen met die uit het Commissievoorstel, maar een ander deel wijzigt de eerder voorgestelde wijzigingen of is geheel nieuw. De volgende wijzigingen uit het Commissievoorstel zijn ongewijzigd, of slechts marginaal gewijzigd, in de Herzieningsrichtlijn overgenomen:

- de schrapping van de verplichting voor ondernemingen om een zakelijke relatie als ultimum remedium te beëindigen wanneer negatieve effecten zijn vastgesteld;¹³
- de beperking en vereenvoudiging van de verplichting tot zinnvolle samenwerking met belanghebbenden (*stakeholder engagement*);¹⁴
- de verlenging van de termijn waarbinnen ondernemingen hun *due-diligence*-beleid periodiek moeten evalueren, van één naar vijf jaar;¹⁵
- de schrapping van het EU-brede wettelijke aansprakelijkheidsregime en de extraterritoriale voorrangregel;¹⁶
- de schrapping van de verplichting tot nader onderzoek naar de noodzaak van mogelijke *due-diligence*-verplichtingen voor de financiële sector;¹⁷
- de verdere uitbreiding van het aantal artikelen in de CSDDD waarvan lidstaten in hun nationale recht niet mogen afwijken (maximumharmonisatie).¹⁸

In het navolgende bespreken wij uitsluitend de materiële wijzigingen uit de Herzieningsrichtlijn die niet reeds in het Commissievoorstel waren opgenomen of die daarvan op wezenlijke punten afwijken.

3.1 Toepassingsbereik van de CSDDD

In het Commissievoorstel bleef het toepassingsbereik van de CSDDD ongewijzigd. De Herzieningsrichtlijn brengt hierin echter een wijziging: de drempels voor toepassing van de CSDDD worden aanzienlijk verhoogd. Na wijziging is de CSDDD van toepassing op Europese ondernemingen met gemiddeld meer dan 5000 werknemers en een wereldwijde netto-omzet van meer dan € 1,5 miljard, alsook op ondernemingen uit derde landen met een netto-omzet

van meer dan € 1,5 miljard op de Europese markt.¹⁹ Oorspronkelijk golden lagere drempels: meer dan 1000 werknemers en een wereldwijde netto-omzet van meer dan € 450 miljoen.²⁰

De CSDDD was voorts van toepassing op ondernemingen met een franchise- of licentieovereenkomst die (i) een gemeenschappelijke identiteit of gemeenschappelijk bedrijfsconcept waarborgden; (ii) waarbij de royalty's meer dan € 22,5 miljoen bedroegen; en (iii) een wereldwijde netto-omzet van € 80 miljoen kenden (of voor derde-landenvennootschappen een overeenkomstige omzet binnen de Europese Unie).²¹ De Herzieningsrichtlijn heeft deze drempels meer dan verdrievoudigd: het moet nu gaan om royalty's van meer dan € 75 miljoen en een netto-omzet van meer dan € 275 miljoen.²²

Tot slot is in de vrijstellingsbepaling voor houdstermaatschappijen de aansprakelijkheid van de moedermaatschappij gezamenlijk met die van de aangewezen dochtermaatschappij geschrapt.²³

3.2 Passende zorgvuldigheid (*due-diligence*-verplichting)

De Herzieningsrichtlijn brengt opnieuw wijzigingen aan in de *due-diligence*-verplichting. Onder de oorspronkelijke CSDDD waren ondernemingen gehouden risico's op negatieve effecten in hun volledige activiteitenketen in kaart te brengen (*mapping*), gevolgd door een diepgaande beoordeling (*in-depth assessment*) voor 'hoog risico'-activiteiten.²⁴ Deze verplichting gold in beginsel voor de eigen activiteiten, die van de dochters en die van alle relevante zakenpartners in de keten. Het Commissievoorstel beperkte deze onderzoeksplicht tot de eigen activiteiten, die van dochterondernemingen en die van de directe (*tier one*) zakenpartners, waarbij een *in-depth assessment* van indirecte zakenpartners in beginsel niet langer vereist was.²⁵ Slechts wanneer de onderneming beschikte over '*plausible information*' waaruit bleek dat op het niveau van een indirecte zakenpartner negatieve effecten bestonden, ontstond alsnog een verplichting tot een dergelijk assessment.²⁶

De Herzieningsrichtlijn vervangt deze systematiek door een *scoping exercise* en een *in-depth assessment*. In de eerste stap moeten ondernemingen, uitsluitend op basis van redelijkerwijs beschikbare informatie, een verkennend onderzoek (*scoping exercise*) uitvoeren om algemene gebieden binnen de eigen activiteiten, die van dochters en

13 Wijziging van art. 10 en 11 CSDDD. Zie art. 4 lid 8 en 9 Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 5 en 6 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.2. In plaats daarvan moet de onderneming als laatste redmiddel de relatie opschorten en actief blijven toewerken naar een oplossing met de betreffende zakenpartner.

14 Wijziging van art. 13 CSDDD. Zie art. 4 lid 3 en 10 Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 2 en 7 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.3.

15 Wijziging van art. 15 CSDDD. Zie art. 4 lid 11 Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 8 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.4.

16 Art. 29 CSDDD. Zie art. 4 lid 20 Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 12 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.6.

17 Art. 36 lid 1 CSDDD. Zie art. 4 lid 21 sub a Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 13 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.8. Voorts wijzigt de termijn voor de periodieke algemene evaluatie van drie naar vijf jaar. Zie art. 4 lid 21 sub b Herzieningsrichtlijn.

18 Art. 4 CSDDD. Zie art. 4 lid 4 Herzieningsrichtlijn (art. 4 lid 3 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.7. In de Herzieningsrichtlijn zijn thans ook art. 9 (prioritering), art. 15 (toezicht) en art. 16 (communicatie) CSDDD onder de reikwijdte van de maximumharmonisatie gebracht.

19 Art. 2 CSDDD. Zie art. 4 lid 2 Herzieningsrichtlijn.

20 Art. 2 CSDDD (oud).

21 Art. 2 CSDDD (oud).

22 Art. 2 CSDDD. Zie art. 4 lid 2 Herzieningsrichtlijn.

23 Zie voor de vrijstellingsbepaling art. 2 lid 3 CSDDD (oud) en voor de schrapping van de gezamenlijke aansprakelijkheid art. 4 lid 2 sub c Herzieningsrichtlijn.

24 Art. 8 lid 2 sub a en b CSDDD (oud).

25 Art. 4 lid 4 sub a Commissievoorstel.

26 Art. 4 lid 4 sub b Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.1.

– voor zover relevant – die van zakenpartners te identificeren waar negatieve effecten het meest waarschijnlijk en ernstigst zijn. Vervolgens moeten zij voor deze geïdentificeerde risicogebieden een *in-depth assessment* uitvoeren. Daarbij moeten ondernemingen expliciet rekening houden met risicofactoren op het niveau van de zakenpartner (bijvoorbeeld de vraag of deze zelf onder de CSDDD of vergelijkbare wetgeving valt), het geografische en contextniveau (zoals de mate van wetshandhaving) en het niveau van de sector, de bedrijfsactiviteit en het product of de dienst.²⁷

Voorts begrenst de Herzieningsrichtlijn de informatieverzoeken binnen de keten verder. Het Commissievoorstel voorziet reeds in een *value chain cap* die het opvragen van informatie bij kleine zakenpartners met minder dan 500 werknemers beperkt.²⁸ Daarvoor werd aangesloten bij de voorgestelde *value chain cap* in de CSRD, waarover paragraaf 4.3.²⁹ In de definitieve herziening is voorzien in een specifieke *value chain cap* voor de CSDDD: ondernemingen mogen informatie bij zakenpartners slechts opvragen wanneer die informatie noodzakelijk is, en bij zakenpartners met minder dan 5000 werknemers alleen indien de benodigde informatie niet op andere redelijke wijze kan worden verkregen. Daarnaast moeten ondernemingen, indien de benodigde informatie bij verschillende zakenpartners kan worden verkregen, prioriteit geven aan die zakenpartner of zakenpartners bij wie de negatieve effecten het meest waarschijnlijk zijn.³⁰

3.3 Klimaattransitieplan geschrapt

De oorspronkelijke CSDDD verplichtte ondernemingen een transitieplan voor beperking van klimaatverandering op te stellen en naar beste vermogen uit te voeren.³¹ Het Commissievoorstel beoogde deze verplichting te “verzachten” en beter te laten aansluiten bij de rapportageverplichtingen onder de CSRD. Daartoe stelde de Commissie voor om de verplichting tot uitvoering (*put into effect*) van het klimaattransitieplan te laten vervallen en in plaats daarvan te bepalen dat het plan uitvoeringsmaatregelen (*implementing actions*) diende te bevatten.³² De Herzieningsrichtlijn gaat nog een stap verder: de verplichting tot een klimaattransitieplan wordt in het geheel geschrapt.³³ De verplichting is geschrapt omdat zij onevenredig werd geacht, in het bijzonder vanwege de administratieve last die zij voor ondernemingen en toezichthoudende autoriteiten met zich bracht.³⁴ Overigens blijft de rapportageverplichting inzake het klimaattransitieplan op grond van de CSRD ongewijzigd van kracht.³⁵ De CSRD verplicht onder-

nemingen weliswaar te rapporteren over een klimaattransitieplan, maar bevat – anders dan de oorspronkelijke CSDDD – geen normatieve verplichting om een dergelijk plan daadwerkelijk op te stellen of uit te voeren.³⁶

3.4 Prioritering en bescherming tegen sancties

Als het voor een onderneming niet mogelijk is alle geïdentificeerde negatieve effecten tegelijk en volledig te voorkomen, te beperken of te beëindigen, moet zij deze effecten prioriteren op ernst en waarschijnlijkheid.³⁷ De Herzieningsrichtlijn verduidelijkt dat wanneer een onderneming op deze wijze prioriteert, het enkele feit dat een minder significant negatief effect niet is aangepakt op zichzelf niet leidt tot bestuurlijke sancties.³⁸ Een vergelijkbare verduidelijking geldt voor de preventie- en actieplannen: zolang er een redelijke verwachting bestaat dat een dergelijk plan slaagt, mag de enkele verdere samenwerking met een zakenpartner niet leiden tot bestuurlijke sancties of civiele aansprakelijkheid.³⁹

3.5 Boeteregime

De oorspronkelijke CSDDD koppelde geldboetes door de toezichthoudende autoriteit aan de wereldwijde netto-omzet en vereiste dat een nationaal boeteplafond in geen geval lager mocht zijn dan 5% van die omzet.⁴⁰ Het Commissievoorstel schrapte deze ondergrens. In plaats daarvan bepaalde het dat de Commissie in samenwerking met de lidstaten richtsnoeren voor boetes zou ontwikkelen, en dat lidstaten geen boeteplafond mogen vaststellen dat toezichthoudende autoriteiten belet om sancties op te leggen in overeenstemming met de CSDDD.⁴¹ In de Herzieningsrichtlijn is echter opnieuw gekozen voor een expliciet percentage: lidstaten moeten thans een maximum vastleggen van 3% van de wereldwijde netto-omzet.⁴²

3.6 Temporele wijziging CSDDD

De Herzieningsrichtlijn schuift de implementatietijdslijn op en schrapte de gefaseerde inwerkingtreding. Lidstaten hoeven de CSDDD nu pas uiterlijk 26 juli 2028 om te zetten, terwijl de verplichtingen voor alle ‘*in scope*’-ondernemingen gelijktijdig gaan gelden vanaf 26 juli 2029.⁴³

27 Art. 4 lid 6 sub a Herzieningsrichtlijn.

28 Art. 4 lid 4 sub d Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.1.

29 Zie ook Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.1 en par. 3.2.3.

30 Art. 4 lid 6 sub b Herzieningsrichtlijn.

31 Art. 22 CSDDD (oud).

32 Art. 4 lid 10 Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.5.

33 Art. 4 lid 16 Herzieningsrichtlijn.

34 Overweging 47 Herzieningsrichtlijn.

35 Art. 19 bis lid 2 sub a onder (iii) en art. 29 bis lid 2 sub a onder (iii) Jaarrekeningrichtlijn.

36 Uit de ontwerpen voor de herziene ESRS volgt de verplichting voor ondernemingen om informatie over het klimaattransitieplan op te nemen in het duurzaamheidsverslag. Uit deze rapportageverplichting volgen bovendien specifieke *key features* die deel moeten zijn van het klimaattransitieplan. Wanneer de onderneming geen klimaattransitieplan heeft waarin deze *key features* zijn opgenomen, dient de onderneming dit te rapporteren, zie het concept voor ESRS E1-1 van EFRAG, par. 10 e.v.: “If the undertaking does not have in place a transition plan for climate change mitigation which includes the key features listed in paragraph 11(a), it shall disclose this fact and indicate whether and, if so, when it expects to adopt one.”

37 Art. 9 lid 1-3 CSDDD (ongewijzigd).

38 Art. 9 lid 4 CSDDD (nieuw); zie art. 4 lid 7 Herzieningsrichtlijn.

39 Art. 4 lid 8 en 9 Herzieningsrichtlijn. Het Commissievoorstel bevatte reeds de bepaling over civiele aansprakelijkheid. In de Herzieningsrichtlijn is daaraan de bepaling over bestuurlijke sancties toegevoegd.

40 Art. 27 lid 4 CSDDD (oud).

41 Art. 4 lid 11 Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.1.8.

42 Art. 4 lid 19 Herzieningsrichtlijn.

43 Art. 4 lid 22 Herzieningsrichtlijn.

4. Corporate Sustainability Reporting Directive

De CSRD is op 5 januari 2023 in werking getreden en verplicht bepaalde ondernemingen duurzaamheidsinformatie op te nemen in het bestuursverslag.⁴⁴ Deze duurzaamheidsinformatie moet worden ingericht conform Europese standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving (de *European Sustainability Reporting Standards*, hierna: ESRS)⁴⁵ en moet bovendien worden onderworpen aan *assurance* door een accountant of onafhankelijke *assurance*-dienstverlener.

De CSRD wordt ingrijpend gewijzigd door de Herzieningsrichtlijn, waarbij een deel van de uiteindelijke wijzigingen nog verder strekt dan wat volgde uit het Commissievoorstel. De volgende voorstellen van de Commissie ter wijziging van de CSRD zijn evenwel nagenoeg onverkort overgenomen in de Herzieningsrichtlijn:

- de schrapping van de bevoegdheid van de Commissie om standaarden voor een *reasonable assurance* vast te stellen;⁴⁶
- de schrapping van sector specifieke ESRS,⁴⁷ en ESRS voor beursgenoteerde kleine en middelgrote ondernemingen;⁴⁸
- de toekenning van de bevoegdheid aan de Commissie om duurzaamheidsrapportingsstandaarden voor vrijwillig gebruik vast te stellen voor ondernemingen met minder dan 1000 werknemers;⁴⁹
- de herziening van de sector-agnostische ESRS;⁵⁰
- de verduidelijking dat ondernemingen niet verplicht zijn hun duurzaamheidsrapportering in te richten conform het uniform elektronisch verslagleggingsformaat zolang de daarvoor benodigde markeringsregels niet beschikbaar zijn.⁵¹

Een andere belangrijke wijziging die de Commissie had voorgesteld betreft de facultatieve taxonomierapportering voor grote ondernemingen met een gemiddelde van meer dan 1000 werknemers en een netto-omzet van ten hoogste € 450 miljoen.⁵² Deze wijziging is niet overgenomen in de Herzieningsrichtlijn.

De voornoemde wijzigingen laten wij verder onbesproken. Wij beperken ons hieronder tot een beschrijving van de belangrijkste wijzigingen die afwijken van het Commissievoorstel.

4.1 Toepassingsbereik van de CSRD

De belangrijkste wijziging van de CSRD die de Commissie voorstelde, betrof een inperking van het toepassingsbereik van de CSRD. Waar de oorspronkelijke CSRD – kort gezegd – aanknoopte bij het criterium ‘grote ondernemingen’⁵³ en beursgenoteerde ‘kleine en middelgrote ondernemingen’,⁵⁴ stelde de Commissie voor het toepassingsbereik te beperken tot grote ondernemingen met meer dan 1000 werknemers.⁵⁵ De Herzieningsrichtlijn scherpt het toepassingsbereik van de CSRD verder aan. De CSRD is voortaan slechts van toepassing op ondernemingen die aan de volgende twee cumulatieve criteria voldoen: (i) een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen; en (ii) een gemiddeld aantal van meer dan 1000 werknemers gedurende het boekjaar.⁵⁶

Op basis van het gewijzigde artikel 6 van de CSRD dient de Commissie het toepassingsbereik te evalueren en uiterlijk op 30 april 2031 een rapport te publiceren waaruit blijkt of het toepassingsbereik moet worden uitgebreid.⁵⁷

4.2 Overgangsbepalingen ten behoeve van rechtszekerheid

In de Herzieningsrichtlijn is verduidelijkt hoe moet worden omgegaan met ondernemingen die niet langer onder het toepassingsbereik van de CSRD vallen. Meer specifiek betreft dit grote organisaties van openbaar belang⁵⁸ met meer dan 500 werknemers (hierna: grote OOB's) die reeds vanaf boekjaar 2024 aan de verplichtingen van de CSRD waren onderworpen.

44 Hiertoe heeft de CSRD vier wetgevingsinstrumenten gewijzigd: de Jaarrekeningrichtlijn, de Transparantierichtlijn, de Auditrichtlijn en de Auditverordening.

45 De eerste set 'sector-agnostische' ESRS is neergelegd in een gedelegeerde verordening en is sinds 1 januari 2024 van kracht (Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2772 van de Commissie van 31 juli 2023 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft standaarden voor duurzaamheidsrapportage (*PbEU L*, 2023/2772).

46 Wijziging van art. 26 bis lid 3 Auditrichtlijn. Zie art. 1 lid 3 Herzieningsrichtlijn (art. 1 lid 1 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.2.4.

47 Wijziging van art. 29 ter lid 1 Jaarrekeningrichtlijn. Zie art. 2 lid 6 Herzieningsrichtlijn (art. 2 lid 6 Commissievoorstel); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.2.4. In plaats van sector specifieke standaarden kan de Commissie 'sectorspecifieke richtsnoeren' verstrekken, zie ook Considerans, overweging 20 Herzieningsrichtlijn.

48 Schrapping van art. 29 quater Jaarrekeningrichtlijn. Zie art. 2 lid 7 Herzieningsrichtlijn (art. 2 lid 7 Commissievoorstel).

49 Nieuw art. 29 quater bis Jaarrekeningrichtlijn. Zie art. 2 lid 8 Herzieningsrichtlijn (art. 2 lid 8 Commissievoorstel). Een kleine wijziging ten opzichte van het Commissievoorstel is dat in de Herzieningsrichtlijn is gespecificeerd dat de vrijwillige standaarden zijn bedoeld voor ondernemingen met minder dan 1000 werknemers.

50 Considerans, overweging 18 Herzieningsrichtlijn (Commissievoorstel, p. 5); Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.2.5. Zie nader Van Dijk 2025, par. 4.

51 Wijziging van art. 29 quinquies Jaarrekeningrichtlijn. Zie art. 2 lid 9 Herzieningsrichtlijn (art. 2 lid 9 Commissievoorstel).

52 Art. 2 lid 3 en lid 5 Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.2.4.

53 Een onderneming kwalificeert als 'groot' wanneer op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata, aan twee van de drie volgende criteria wordt voldaan: het hebben van (i) een balanstotaal van meer dan € 25 miljoen; (ii) een netto-omzet van meer dan € 50 miljoen; en/of (iii) een gemiddeld aantal werknemers van 250 of meer over het boekjaar.

54 Zie voor de groottecriteria voor kleine en middelgrote ondernemingen art. 2:396 resp. 2:397 BW.

55 Art. 2 lid 2 en 4 Commissievoorstel; Van Dijk & Saleminck 2025, par. 3.2.1.

56 Art. 2 lid 4 sub a en lid 5 sub a Herzieningsrichtlijn. Ook de omzetrempel voor derdeland-ondernemingen wordt verhoogd (naar € 450 miljoen), alsmede de omzetrempel voor dochterondernemingen of bijkantoren van derdeland-ondernemingen (naar € 200 miljoen), zie art. 2 lid 13 Herzieningsrichtlijn.

57 Art. 3 lid 2 Herzieningsrichtlijn.

58 OOB's zijn kort gezegd beursgenoteerde ondernemingen en bepaalde banken en verzekeraars.

Grote OOB's met minder dan 1000 werknemers of € 450 miljoen netto-omzet vallen voortaan buiten het gewijzigde toepassingsbereik. Op grond van de Herzieningsrichtlijn hoeft deze groep OOB's slechts voor boekjaren die beginnen tussen 1 januari 2024 en 31 december 2026 aan de rapportageverplichtingen te voldoen.⁵⁹ Daarbij wordt lidstaten de mogelijkheid geboden deze groep al eerder vrij te stellen, namelijk vanaf boekjaren die beginnen tussen 1 januari 2025 en 31 december 2026.⁶⁰

4.3 Verdere aanscherping value chain cap

De Commissie stelde een aanscherping van de zogeheten *value chain cap* voor, waardoor het ondernemingen die onder de CSRD vallen niet is toegestaan om méér informatie op te vragen bij ondernemingen die buiten het toepassingsbereik vallen, dan de informatie die ingevolge de nieuw aan te nemen vrijwillige standaarden openbaar kan worden gemaakt.⁶¹

De Herzieningsrichtlijn werkt dit verder uit en introduceert een expliciet beschermingsregime voor 'beschermde ondernemingen' (*protected undertakings*).⁶² Het gaat om ondernemingen met minder dan 1000 werknemers die deel uitmaken van de waardeketen van een 'rapporterende onderneming' (*reporting undertaking*) die wel onder het toepassingsbereik van de CSRD valt. Een beschermde onderneming mag zelf aangeven als zodanig te kwalificeren (*self declaration*). De rapporterende onderneming hoeft dit niet te verifiëren, tenzij zij weet of redelijkerwijs kan worden geacht te weten dat de verklaring kennelijk onjuist is.

Beschermde ondernemingen genieten een weigeringsrecht wanneer de rapporterende onderneming om informatie verzoekt die verder strekt dan zoals gespecificeerd in de vrijwillige standaarden. Contractuele bedingen die beschermde ondernemingen verplichten tot het delen van verderstrekkende informatie zijn bovendien niet bindend. Indien de rapporterende onderneming toch om meer informatie verzoekt, dan dient zij de beschermde onderneming expliciet te wijzen op de onderdelen van het informatieverzoek die verder gaan dan de informatie zoals gespecificeerd in de vrijwillige standaarden, en het wettelijke recht om de verstrekking van die informatie te weigeren. Deze maatregelen zien slechts op informatieverzoeken die worden gedaan door de rapporterende onderneming ten behoeve van het voldoen aan de rapportageverplichtingen onder de

CSRD. Informatieverzoeken die een ander doel dienen, zijn niet aan deze restricties onderworpen.

4.4 Vrijstellingen met betrekking tot gevoelige informatie

De Herzieningsrichtlijn bevat verschillende nieuwe vrijstellingen en uitzonderingen op de verplichting tot openbaarmaking van duurzaamheidsinformatie. Zo wordt de bestaande bepaling die een lidstaatoptie bevatte op grond waarvan ondernemingen duurzaamheidsinformatie achterwege mogen laten die de commerciële positie van de onderneming of groep ernstig zou schaden, gewijzigd en uitgebreid.⁶³ Dit betrof voorheen een facultatieve regeling, maar als gevolg van de Herzieningsrichtlijn moeten lidstaten voortaan verplicht ondernemingen deze mogelijkheid bieden, evenals de mogelijkheid om informatie weg te laten die kwalificeert als een bedrijfsgeheim in de zin van de Bedrijfsgeheimenrichtlijn⁶⁴ of als gerubriceerde informatie op basis van Verordening (EU) 2023/2418.⁶⁵ Hetzelfde geldt voor andere informatie die moet worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking op grond van Unierechtelijke of nationale voorschriften, of omwille van de privacy of veiligheid van een natuurlijke persoon of de veiligheid van een rechtspersoon.

In alle gevallen geldt dat de onderneming gebruik van de vrijstelling kenbaar moet maken en bij elk rapportagemoment opnieuw moet beoordelen of de informatie nog steeds kan worden weggelaten.

4.5 M&A-vrijstelling

Een andere nieuwe regeling biedt coulance aan moederondernemingen in het geval van fusies en overnames. Moederondernemingen die geconsolideerde duurzaamheidsinformatie openbaar moeten maken krijgen een jaar respijt indien de groepssamenstelling gedurende het boekjaar wijzigt als gevolg van fusies of overnames (*mergers & acquisitions*).⁶⁶ Ingevolge deze 'M&A-vrijstelling' hoeft de duurzaamheidsinformatie van de nieuwe entiteiten pas in het daaropvolgende boekjaar in de consolidatie te worden betrokken. Daarnaast hoeft bij een 'exit' van een dochteronderneming de betreffende duurzaamheidsinformatie voor dat boekjaar niet te worden meegeconsolideerd.

In beide gevallen geldt dat significante gebeurtenissen die van invloed zijn geweest op de betrokken dochteronderneming en die gevolgen hebben voor de impacts, risico's

59 Art. 3 lid 1 Herzieningsrichtlijn.

60 De Nederlandse wetgever heeft meermaals aangegeven van deze lidstaatoptie gebruik te zullen maken, zie bijvoorbeeld de brief van de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 3 december 2025, 'Uw informatieverzoek van 19 november 2025 over het wetsvoorstel implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering', *Kamerstukken II 2025/06*, 36678, nr. 10, en de brief van de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 9 februari 2026, 'Implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering; uitstelverzoek wetgevingsoverleg 2 maart', *Kamerstukken II 2025/06*, 36678, nr. 11.

61 Art. 2 lid 2 en 4 Commissievoorstel; Van Dijk & Salemink 2025, par. 3.2.3.

62 Art. 2 lid 4 en 5 Herzieningsrichtlijn.

63 Art. 2 lid 4 sub b onder (iii) en lid 5 sub b onder (iii) Herzieningsrichtlijn.

64 Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan (*PbEU* 2016, L 157).

65 Verordening (EU) 2023/2418 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot vaststelling van een instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (*EDIRPA*) (*PbEU* L, 2023/2418).

66 Art. 2 lid 5 sub c Herzieningsrichtlijn.

of kansen met betrekking tot duurzaamheidskwesties op groepsniveau wel moeten worden vermeld.

4.6 Overige wijzigingen van de CSRD en Jaarrekeningrichtlijn

De Herzieningsrichtlijn staat toe dat financiële houdstermaatschappijen met dochterondernemingen die onafhankelijk van elkaar opereren ervoor kunnen kiezen om in het geconsolideerde bestuursverslag duurzaamheidsinformatie in het geheel achterwege te laten.⁶⁷

Daarnaast is de in de CSRD vervatte dochtervrijstelling uitgebreid naar beursgenoteerde ondernemingen.⁶⁸ Hierdoor hoeven beursgenoteerde dochterondernemingen voortaan geen eigen duurzaamheidsinformatie openbaar te maken indien de informatie wordt opgenomen in een geconsolideerd duurzaamheidsverslag van een moederonderneming.

Tot slot introduceert de Herzieningsrichtlijn een pakket aan digitale steunmaatregelen, waaronder de oprichting van een portaal dat ondernemingen toegang biedt tot informatie, richtsnoeren en ondersteuning met betrekking tot de verplichte en vrijwillige duurzaamheidsrapportering.⁶⁹

5. Korte vooruitblik

De Nederlandse wetgever heeft reeds voorstellen gedaan ter implementatie van de oorspronkelijke CSDDD en CSRD.⁷⁰ Zodra duidelijk werd dat deze richtlijnen op Europees niveau zouden worden gewijzigd, heeft de Nederlandse wetgever beide implementatietrajecten gepauzeerd. Voor de CSDDD is de implementatiedeadline als gevolg van de Herzieningsrichtlijn uitgesteld van 26 juli 2026 tot 26 juli 2028. De CSRD had echter reeds op 6 juli 2024 in nationaal recht moeten zijn omgezet, en de door de stop-de-klok-richtlijn aangebrachte wijzigingen hadden uiterlijk op 31 december 2025 moeten zijn geïmplementeerd. Eerder gaf de Nederlandse wetgever aan de wijzigingen van de Herzieningsrichtlijn te willen afwachten alvorens de implementatie van de CSDDD en CSRD te hervatten.⁷¹ Nu de Herzieningsrichtlijn is gepubliceerd, is

de verwachting dat in de loop van 2026 de gewijzigde implementatievoorstellen zullen worden gepresenteerd en mogelijk ook zullen worden gefinaliseerd.

Tot slot wijzen wij op de ontwikkelingen met betrekking tot de herziening van de sector-agnostische ESRS. Deze herziening is reeds in gang gezet.⁷² EFRAG heeft op 2 december 2025 het technisch advies ter herziening en vereenvoudiging van de ESRS aangeboden aan de Commissie. Inmiddels hebben vier Europese toezichtinstanties hun zienswijze inzake de voorgestelde wijzigingen gedeeld.⁷³ Ieder van hen laat zich kritisch uit over de voorgestelde 'permanent reliefs', de gefaseerde verplichtingen, en de cumulatie van deze maatregelen. Deze verlichtingen zouden namelijk het risico met zich brengen dat essentiële duurzaamheidsinformatie minder beschikbaar is en van lagere kwaliteit wordt, en zouden bovendien de interoperabiliteit met internationale duurzaamheidsrapportingsstandaarden belemmeren.⁷⁴ De Commissie zal deze observaties meenemen in haar conceptversie van de ESRS die nog ter consultatie zal worden voorgelegd. Op basis van de Herzieningsrichtlijn dient de Commissie de herziene ESRS uiterlijk 18 september 2026 vast te stellen.⁷⁵

De Herzieningsrichtlijn markeert een ingrijpende koerswijziging in het Europese duurzaamheidsregelgevend kader: de *due-diligence*-verplichtingen uit de CSDDD en de rapportageverplichtingen uit de CSRD worden zowel in toepassingsbereik als in materiële inhoud aanzienlijk teruggeschoefd. Of deze vereenvoudiging in de praktijk daadwerkelijk het gewenste effect sorteert, moet de tijd leren.

Loes van Dijk & Tom Saleminck⁷⁶

67 Art. 2 lid 5 sub d Herzieningsrichtlijn.

68 Art. 2 lid 4 sub d en lid 5 sub e Herzieningsrichtlijn.

69 Art. 2 lid 10 Herzieningsrichtlijn.

70 Zie voor het voorstel ter implementatie van de CSDDD: het voorstel voor de Wet internationaal verantwoord ondernemen. Zie voor de voorstellen ter implementatie van de CSRD: het voorstel voor de Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering (*Kamerstukken II* 36678), het Ontwerpbesluit Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering (<https://www.internetconsultatie.nl/duurzaamheidsrapportage/b1>) en het Ontwerpbesluit Implementatiebesluit assurance-onderzoek duurzaamheidsrapportering (<https://www.internetconsultatie.nl/besluitassuranceonderzoekduurzaamheidsrapportering/b1>).

71 Zie bijvoorbeeld het BNC Fiche 2: Voorstel Omnibus I (CSRD & CSDDD), p. 18 (<https://open.overheid.nl/documenten/8584f6f5-21ab-4134-a272-10d012dc3b45/file>) en de brief van de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 3 december 2025, 'Uw informatieverzoek van 19 november 2025 over het wetsvoorstel implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering', *Kamerstukken II* 2025/06, 36678, nr. 10.

72 Van Dijk 2025, par. 4.

73 ECB, *ECB staff opinion on the revised European Sustainability Reporting Standards (ESRS)*, 11 februari 2026 (https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.staffopinion_europeansustainabilityreportingstandards202602.en.pdf); EIOPA, *Opinion to the European Commission on EFRAG's Technical Advice on the Amended European Sustainability Reporting Standards*, 16 februari 2026 (https://www.eiopa.europa.eu/document/download/6f12ca60-899a-4623-a10e-e4901c787d1c_en?filename=EIOPA-BoS-26-032%20-%20EIOPA%20Opinion%20on%20revised%20ESRS.pdf); EBA, *Opinion of the European Banking Authority on the draft simplified European Sustainability Reporting Standards (ESRS)*, 17 februari 2026 (<https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2026-02/2b47a9d5-3f02-43c4-8feb-654803a9a14b/Opinion%20on%20revised%20ESRS%20standards%20for%20submission%20and%20publication.pdf>); en ESMA, *Opinion of the European Securities and Markets Authority of 17 February 2026 on EFRAG's technical advice on revised European Sustainability Reporting Standards (ESRS)*, 17 februari 2026 (https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2026-02/ESMA32-846262651-5440_Opinion_on_revised_ESRS.pdf).

74 Een voorbeeld is de permanente 'undue cost or effort relief', op basis waarvan ondernemingen geen informatie hoeven te rapporteren die tegen onevenredige kosten of inspanningen moet worden verkregen. De toezichthouders adviseren om een tijdslimiet op te nemen voor deze *relief*.

75 Considerans, overweging 18 Herzieningsrichtlijn.

76 Mr. drs. L.K. (Loes) van Dijk is advocaat te Amsterdam en buitenpromovenda aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Prof. mr. T. (Tom) Saleminck is hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen.